СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 117. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 28-го травня 1942. No. 117. Jersey City, N. J., Thursday, May 28, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНИ ЗАТОПИЛИ ЩЕ ОДНУ НІМЕЦЬКУ СУБМАРИНУ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Як тільки розійшлась перша вістка про затоплення німецької субмарини американськими летунами біля берегів Бразилії, оповіщено, що Повітряна Патроля Злучених Держав збомбардувала і затопила також ще й другу німецьку субмарину.

ПОВНИЙ ОПТИМІЗМУ ЩОДО ВОЄННОГО ВИСЛІДУ.

НЮ ЙОРК. — Ґенерал Ґенсон Ілай, не зважаючи на те, що сам президент Рузвелт взиває громадянство й пресу, щоби не бути надто оптимістичними, коли говоримо чи пишемо про воєнні події, є надалі великим оптимістом і попирає секретаря стейту Гола, що війна таки скінчиться скоро. Саме тепер його четвертий з ряду син скінчив воєнну академію в Вест Пойнт й іде до воєнної служби. Сам ґенерал знає добре офіцирський матеріял, бо вчив кадетів довгими роками. Каже, що американські офіцири тепер знамениті. Вони не є зарозумілі й вчаться від ворога, де можуть і де заходить потреба. Вояки мають до тих офіцирів довіря, а як вояк має до старшини довіря, то піде за ним всюди. Коли до того взяти під увагу ще й те, каже ген. Ілай, що ми тепер будуємо тенки і літаки ще скорше, як самі припускали, то це значить, що маємо всі засоби, щоб виграти війну.

ТРИ РОКИ НЕ БУДЕ АВТОМОБІЛЕВИХ ОПОН ДЛЯ ЦИВІЛЬНИХ.

ВАШИНГТОН. — Звичайний посідач автомобіля не бачитиме нових опон принаймні через три роки. Таке заявили в сенаті з боку спеціяльної комісії Тромана, що розслідує справу гуми. Положення може поліпшитись, якщоб вдались досліди з штучною гумою, але цього покищо ще не видно. Комітет скритикував уряд за те, що запізно взявся до щадження гуми, а Армію за гумову розтратність. Вдарено теж американські картелі, що, як „Стендард Ойл Компані оф Ню Джерзі" спинювали спроби з штучною гумою, звязавши себе умовами щодо цього з німецькою „Фарбеніндустрі". Та президент Рузвелт не глядить на цю справу так песимістично й заповідає, що таки матимемо опони з штучної ґуми в відносно недовгому часі. Теж не буде наразі конфіскати і реквізиції автомобілів, що є в приватних руках.

ТОРПЕДОВАНО АМЕРИКАНСЬКИЙ НИЩІВНИК.

СВЯТА ЛУЦІЯ (Британська Західня Індія). — На водах французької Мартиніки появилась ворожа субмарина і сторпедувала американський контрторпедовець „Блейзлі". Корабель доплив до столиці Мартиніки, але бракує 10 моряків, а 6 є ранених. Ця подія може довести до погіршення відносин між французьким урядом у Віші й Вашингтоном, а далі ще й до того, що Злучені Держави заберуть цілковито Мартиніку під свою владу. Так є, що цей острів визискують Держави Осі для своїх воєнних операцій проти Обєднаних Держав.

ГОСТРА БОРОТЬБА ІЗЗА НОМІНАЦІЇ СУДДІ.

ВАШИНГТОН. — Перед Сенатським Судейським Підкомітетом розігралась гостра перепалка між губернатором з Ню Джерзі Гофманом і конгресменкою з тогож стейту Мері Нортон у справі назначення Томаса Ф. Міні з Джерзі Ситі федеральним суддею. Губернатор казав, що це значить те саме, якби „посадити у федеральному суді Френка Гейга", себто мейора міста Джерзі Ситі. Конгресменка Мері Нортон, що теж зізнавала, назвала за це губернатора „гіпокритом", кажучи, що він теж користав з цеї самої „політичної машини", коли кандидував. Ґубернатор тому заперечував.

ЩЕ Й ДОСІ ГОЛОСИ ПОДІЛЕНІ ЩОДО ОДНОЇ КОМАНДИ.

ПРИНСТОН (Ню Джірзі). — Питання, чи президент має назначити одну спільну начальну команду для Армії й Флоти, є ще досі не вирішене загальною опінією, коли брати під увагу те, що подає Джордж Ґалоп, що то переводить того роду голосовання. Очевидно, що в таких справах цивільні мають малощо до говорення, бо на таких справах багато не розуміються. Але коли іде про їхню опінію, то вона поділена майже на дві рівні половини. Одна є за таку обєднану команду, а друга проти цьозо.

В ДОПОМОГУ МЕНШИМ БІЗНЕСМЕНАМ.

ВАШИНГТОН. — Віддавна чути нарікання на те, що воєнні контракти даються головно великим підприємцям. Мабуть це мав на увазі конгрес, коли в палаті послів перейшов законопроект, яким призначено 200 міліонів долярів на те, щоб допомогти поменшим бізнесменам діставати і виконувати якслід контракти на воєнну продукцію. Допомоги будуть давати у формі нагород, або на те, щоб невелике підприємство розбудувати в такий спосіб, щоб воно могло виконувати воєнні контракти.

Розібємо скалу, роздробимо граніт
І кровю власною і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ.

ІВАН ФРАНКО.

Злучені Держави Пропонують Советам Договір Аренди і Позички

ВАШИНГТОН. — Кордел Гол, секретар стейту, відбув довшу конференцію з М. Літвіновим, совєтським амбасадором, підчас якої вручив тому останньому проект договору аренди і позички (Ліз-Ленд Агрімент), який якщо буде принятий Советами, поставить СССР в ті самі ряди, в яких є щодо цеї справи всі ті, що творять Обєднані Держави. Іде тут не тільки про час війни, але, що дуже важне, про повоєнну відбудову світової торговлі, згідно з тим, як це уявляє собі департамент стейту. Президент Рузвелт, запитаний про цю пропозицію, зроблену Советам, відповів, що це є пропозиція такого самого договору, який існує між Великою Британією і Злученими Державами. Досі Совети дістали один біліон долярів безпроцентової позички на закупно воєнних матеріялів, які повинні сплатити на протязі від 5 до 10 років. Як вичерпано ці гроші, дано їм позичку в сумі другого біліона долярів. Згідно з новою пропозицією, Совети не мусіли віддавати ось ті гроші, бо є допускаємі іншого роду трансакції. Найважніше те, що щоб Злучені Держави не обговорювали по війні з Великою Британією в справі розвязки повоєнних проблем, то мають рівночасно переговорювати щодо того самого з Советами, якщо Совети згодяться на предложену їм пропозицію. Договір передбачує теж зворот Злученим Державам такого виарендованого матеріялу, який не зістав знищений, втрачений чи споживтий. Літвінов поспішився чимскорше вислати те все до совєтського уряду. Надіються, що в скорому часі зачнуться між СССР і Злученими Державами ширші переговори, головно економічної натури.

Битва Біля Харкова Поширюється

МОСКВА. — Битва біля Харкова не вгаває, а поширюється. З обох боків відбуваються наступи і протинаступи. Обі сторони кидають велику скількість повзів, літаків і іншої зброї. Біля Ізюма-Барвенкова німці, не звертаючи уваги на великі втрати, не осягнули нічого. — Німецькі звідомлення говорять, що не звертаючи уваги на великі совєтські втрати біля Харкова, совєтські війська не осягнули нічого. Німці натякають, що вони випробувують біля Харкова новий рід зброї. В тих околицях вони уживають масово літаків.

Мілітарні кола Лондону є такого переконання, що битва біля Харкова не матиме рішального значіння. Це ще не є загальна офензива і в котрий бік та битва не повернулася б, всетаки вона є тільки заграва до більших воєнних операцій.

БОЇ В КИТАЮ

ЧУНКІНҐ. — Китайська армія відбила три японські атаки на столицю провінції Чекіянґ, Кінґву. Але японці далі наступають. В Індо-Китаю японці гуртують нові резерви. Китайський уряд вислав ще один апель до Британії і Америки, щоб ті прислали негайно для Китаю сотки нових літаків, бо японці, відкриваючи в Китаю все нові фронти, хочуть зломати мілітарний опір Китаю.

ДРУГИЙ ФРОНТ В ЕВРОПІ БУДЕ В ПОВІТРІ

ЛОНДОН. — До Лондону прибув комендант американської повітряної фльоти, ген. Арнольд, і адмірал Таверс, щоб разом з британськими штабами підготувати плян відкриття другого фронту в Европі. Тепер вже виходить на верх, що цей другий фронт буде не на суші, тільки в повітрі. Британія і Америка будуть висилати проти Німеччини тисячі бомбовиків щодня і в той спосіб будуть нищити німців морально і матеріяльно. Така тактика не наразить Обєднані Держави на прогру, а з другого боку завдасть німцям великі шкоди та облекшить їх напір на Совети. В останніх часах в Англії даються відчувати гострі домагання, щоб на заході відкрити другий фронт. Чорчил є за такий другий фронт, але не в тім розумінні, в якім хотілиб його деякі англійські кола. Чорчил не хоче допустити до другого Донкірку, бо це моглоб відбитись дуже зле на дальшім веденні війни.

ДАЛЬШІ НАРАДИ ПАРТІЇ ПРАЦІ.

ЛОНДОН. — Британська партія праці мала дальші свої наради. На них один з представників, Гарольд Ляскі, що є соціялістичних переконань і в тім напрямку написав чимало наукових творів, поставив резолюцію, яка домагається в Англії по війні плянованої національної господарки. Приватна власність мусить в значній мірі уступити на користь загального добра, говорить резолюція. Ту резолюцію одобрено одноголосно. Зате відкинено резолюції лівого крила цеї партії, яке домагалось відразу радикальних соціялістичних реформ. Гарольд Ляскі легко критикував уряд Чорчила, мовляв, він заохочує край до боротьби з ворогом, але не каже на яких основах буде покладений мир, зокрема мир внутрі нації, мир поміж поодинокими клясами. Це не лиш війна народів, говорив Ляскі, але це світова революція 20 століття. Тому і ті справи треба розвязувати, коли маємо заохочувати широкі маси до боротьби.

ІТАЛІЯ ГОТОВИТЬСЯ УДАРИТИ В ФРАНЦІЮ.

БЕРН. — Італійський король Віктор Емануель і престолонаслідник князь Гумберт відбували перегляд 300,000 італійського війська, що стоїть в Альпах недалеко французької границі. В дипломатичних колах Европи говорять, що вже в короткому часі Італія вдарить в Францію, щоб забрати Ніцу, Корсику і Туніс. В тій справі італійський уряд вніс домагання до французького уряду. Французький уряд не дуже спішиться з уступками, припускаючи, що Мусоліні, як звичайно, блофує.

ГІТЛЕР ЗАДЕРЖИТЬ КОМАНДУ.

МОСКВА. — Большевицька телеграфічна аґенція говорить, що Гітлер задержить найвищу команду армії. Між ним, а деякими найвищими ґенералами відбувалось скрите тертя. Ґенерали не хотіли, щоб він командував армією, а Гітлер не хотів уступити. Вкінці те тертя випало в користь Гітлера і він далі буде найвищим командантом всіх збройних німецьких сил. — Деякі німецькі кола говорять, що вже в найближчому часі німецька армія на східнім фронті осягне блискучі успіхи і тоді знов покажеться, яким ґеніяльним полководцем є Адольф Гітлер!

УСПІХИ НА СЕРЕДЗЕМНІМ МОРІ.

ЛОНДОН. — До Лондону повернув адмірал А. Конінґгеп, який впродовж двох років командував британською фльотою на Середземсім морі. Тепер його увільнено з тих обовязків і він вернув до дому, щоб дістати інше призначення. Конінґгем говорив, що назагал, положення на Середземному морі для Британії поправилось і воно далі поправляється. Був час, коли ціле Середземне море було зовсім вільне від небезпеки з боку італійської фльоти. Італійська фльота була цілковито розгромлена. Але на поміч прийшли німці, зо своїми літаками. Вони дещо погіршили ситуацію для Британії. Одначе німці разом з італійцями не осягнули того, чого хотіли. Середземне море далі дуже небезпечне місце для німецьких й італійських кораблів. Половина з транспортів, пливучих до Африки, по дорозі йде на дно моря. Саме тепер на Середземнім морі йде боротьба з транспортами. Британці затоплюють транспорти Держав Осі, а Держави Осі затоплюють британські транспорти. Адмірал Конінґгем далі говорив, що повітряна фльота є конечна для водної фльоти. Без неї водна фльота безпомічна. Але з нею — дуже небезпечна.

НІМЦІ ВБИЛИ 400 ОСІБ В ЛИТВІ.

СТОКГОЛЬМ. — Німецька окупаційна влада розстріляла 400 осіб польського і литовського походження за те, що невідомі справники вбили двох німецьких цивільних урядовців. Німецьке радіо у звязку з тим заявило, що німці будуть безоглядно роздавлювати всякі прояви опору і будуть нещадно за найменшу провину всіх розстрілювати.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Спасибіг за Добре Слово!

Бувають часи, коли вже саме добре слово цениться на вагу золота. Буває таке з людиною і з організацією. І буває теж з газетою . . .

Секретар 266 відділу У. Н. Союзу, гром. Василь Труфин, пише з Амстердаму до головної канцелярії У. Н. Союзу:

„На своїх місячних зборах, що відбулись цього місяця в відділі 266 У. Н. Союзу, взято під дискусію положення нашого органу — „Свободи". Всі ми знаємо, що тепер всюди попідносили ціну на газети. Та наша „Свобода" приходить нам далі за 30 центів на місяць. Хотілиб ми знати, чи У. Н. Союз буде підносив передплату на „Свободу", бо ми всі є за те, щоб піднести. А як У. Н. Союз не буде підносити ціни за „Свободу", то ми будемо збирати добровільні датки для її піддержання. Просимо нам відповісти і написати, куди відсилати гроші на допомогу нашій пресі".

Коли тих кілька слів доручено редакції, то здавалось нам, що на хвилину стало ясніше в кімнаті, як ми їх прочитали. Забулись на хвилину ось ті важкі турботи, які доводилось так довго переживати, коли ми відзивались до громадянства, щоб поставилось до своєї преси щиріше й розумніше, бо інакше жде її неминуча загибіль, або такий упадок під оглядом редагування і змісту, що краще, щоб її таки не було. Відгомін на те все, як знаємо, був слабий. Наслідок цього: вкорочення видавництва, зменшення сил в редакції й друкарні й неможливість визискати для газети і загалу навіть і ті невеликі інтелектуальні сили, які тут маємо, бо нема матеріяльних засобів, щоб їм за працю заплатити. А все це тому, що наш загал, хоч уже зрозумів багато річей і в многому поступив вперед, але щодо своєї преси — ні. Здається, що під тим оглядом ідемо взад, не додержуючи кроку навіть тому бідному галицькому селу, з якого ми вийшли. Ось тому і так врадувало нас оте слово від наших громадян з Амстердаму! Бо прийшло нам на думку, що може ми зачорно дивимось на ті справи, що може таке зле не є. Дай Боже, щоб ми помилились. Але помилитись будемо доперва тоді, як наші люди відчуватимуть всюди так, як Союзовці з 266 відділу.

А тепер щодо цього, як газеті допомогти. У. Н. Союз не підносить передплати „Свободи", а газета мусить обходитись тим, що їй призначено. Та навіть у тому положенні ми моглиб вийти на якийсь лад, якби так наші добрі люди нічого від газети даремне не вимагали, а памятали, що й газета бідує, що й їй треба за папір і роботу платити. Значить даваймо якнайбільше платних оголошень. Не „перепачковуймо" їх через дописи, на яку добру ціль вони не булиб, бо газета — це теж добра ціль, що потребує допомоги. Берім як оголошення і те, коли віддаємо пошану ріжним людям з нагоди подружих чи яких там інших ювилеїв, чи коли шануємо їх по смерти. А такі платні оголошування будуть для газет доплатою до цього, що ми повинніб за неї платити. І роботи віддаваймо „Свободі". А як пришлете ще яку жертву, то приймемо й її з — щирою подякою.

Л. М.

В Роковини Смерти Івана Франка

(З святочних промов).

Ще в останній мінуті кликав усіх до себе.

Було це кілька хвилин перед годиною четвертою сполудня. У Львові, в домі при вулиці Понінського ч. 4. В світлиці, в якій зродилася неодна Його геніяльна думка, лежав Він, обезсилений, з жовтим обличчям, з очима задивленими в — далекий світ. Лежав — сам. Лиш в другій кімнаті була доглядачка, а біля неї один Його друг, що прийшов відвідати недужого. Нараз дався чути голос: „Кличте, кого можете... всіх, всіх, хто є". І в тій хвилині глянуло крізь вікно сонце споза хмар на хорого. Глянуло і згасло. А з ним і згасло життя найбільшого по Шевченку українського поета — Івана Франка.

Було це дня 28. травня 1916 року.

Як бачимо, ще в останній мінуті свого життя, описує поет Богдан Лепкий, кликав Він нас до себе. Кликав нас всіх, знать хотів нам щось ще доповісти. Та не було нас тоді при нім. Але шануючи Його оте бажання сходимось і ми, американські українці, щоб пригадати собі, що не говорив до нас той Франко, якого думки й ідеї не тільки українські, але й вселюдські.

В Америці пізнали ми Його вже яких 45 років тому і на Його думках будували ми і тут наше життя. Це Його мудрість просвічувала шлях першим українсько - американським пієнірам, що покликали тут до життя, тому 49 років, перший український народній часопис в Америці, що й досі істнує, та що поклав основи під першу українську народню інституцію: У. Н. Союз. Це ті українсько-американські піоніри в 1898 р. — з нагоди 25-літнього ювилею літературної й громадянської діяльности Франка — помістили в „Свободі" величавий Його портрет, як теж вислали Йому телеграфічний привіт, як свому Великому Учителеві. Вислали привіт Каменяреві — від імени тих українських робітників, що розбивають каміння по майнах, при будові залізничих шляхів чи каналів, промощували шлях теперішній американській культурі й цивілізації. Вислано тоді Франкові привіт від нас як від українських імігрантів, бо саме Франко відчув чи не перший у тих давніх часах цілу душу американського імігранта і описав її в своїх чудових поезіях, які ще й сьогодні серце розривають, коли їх читати.

Іван Франко про себе самого.

Та даймо змогу самому Франкові сказати слово про себе.

На 25-літнім своїм ювилею, в 1898. році, Іван Франко, вислухавши великих і щирих похвал, забрав кінцеве слово, в якім, говорячи про свою працю, зазначив, що він був двадцять і пять літ пекарем, що пече хліб для щоденного вжитку, творячи те, що хвиля потребувала. Сказав, що не бажав бути в життю поетом, публіцистом, вченим, а тільки поперед усього чоловіком, освіченим чоловіком, який розумів би всі питання, що складаються на зміст людського життя. Казав, що пізнавши ті питання, він старався, щоб і всі інші ними цікавилися і їх розуміли. Отсе, казав Франко, так він розуміє кладення фундаментів, на яких потім буде здвигнене пишне склеплення. А що серед такої дрібної часами роботи роздроблювався його талант і він через те не видавав геніяльних творів, то про це він не дбав, кажучи: „Най пропаде моє імя, але нехай росте і розвивається український народ".

А як про нього, скрививши своє імя, раз хтось написав, що він не є геній, то він відповів йому:

„Я не геній, синку мілий,
Тим ніколи й не хвались,
Працював, що було сили
Перед сильним не хились.

„Я для геніїв грядучих
Поле дикеє орав,
Шлях серед хащів найпущих
Просікав і протинав".

Ось так думав сам про себе геніяльний автор таких творів як: „З вершин і низин", „Мій Ізмарагд", „Зівяле Листя", „Мойсей" і багато інших творів, поезій, повістей, драм, численних наукових і критичних праць, і т.д. Так говорив про себе Франко — каміняр українського народу, Франко — його учитель, Франко — його національний Мойсей. Так говорив сам про себе той, про якого Богдан Лепкий каже, що він був: „Поетом вершин і низин, фантазії й дійсности, мрій і життя".

Франко про українське суспільство.

Зявився він між українським народом в дуже погану хвилю. Положення цього народу було таке, як його описав Франко в „Великих Роковинах", що Троя — Україна горить, палає, гине, а нема кому її ратувати, бо в серцях тих, що повинні її ратувати — попелище, бо ми стали „хробачливі в самому ядрі, бо не стало стиду в нас".

Франко зачав виступати на літературному овиді й на громадському полі в часі великого національного пригноблення. Над Дніпром не стало Шевченка. А незабаром по його смерти зачав московський годинник вибивати години смерти України. Зявився Валуївський чорносотенний розпорядок про те, що ніякої української мови не було, нема і бути не може. Був це час таких страшних репресій на українство на Великій Україні, що мусіло мимоволі виринати питання: жити ще, чи таки загинути українській нації? Оте питання стануло ясно перед Франком і перед молодим студентським гуртком, серед якого він обертався. В такій хвилині, думали ці молоді люди, повиннаб ратувати українську ідею — Галичина. А вдумуючись у те, зачав Франко приглядатися ближче тому галицькому матеріялови, з яким требаб братися рятувати українську справу і українську культуру.

Бажаючи піднести український нарід до европейських культурних висот, Франко виходив з того заложення, що для правильного функціонування української нації треба: селянина, робітника, міщанина, ремісника, купця, адвоката, лікаря, священика, професора, письменника, журналіста і т. д. З того всього вже було дещо й серед галицьких українців. Значиться було щось на початок. Будучи тоді під впливом Михайла Драгоманова, звик він був ставитися до всього дуже критично. І тому поглянув він критично й на той матеріял, який вже був. Поглянувши на селянина, він каже, що українська література дуже його видеалізувала. Вона, каже Франко, селянина всюди виправдує. Український селянин здебільша являється в українській літературі благородним, розумним і чесним. А воно в дійсности так не є, каже Франко. Бо, наприклад, треба виправдати селянина за те, що він пив за панщини — з горя, неволі, а то й з панського примусу. Але не можна виправдувати його, коли він тепер, на волі, по власній неволі є невільником коршми. Що били нашого селянина на панщині — це зрозуміле. Там він був безрадний і мусів терпіти. Але що сказати про селянина, каже Франко, коли він дає себе бити на волі! Чи не виходить тут на таке, каже Франко, що „дурня і в церкві бють, а руського хлопа бють і на свободі". Так, каже Франко, нас є 40 міліонів хлопів, ми великі числом, але дурні. Ми, хлопи, каже Франко, виказуємо велику енергію, але як попемося в коршмі. Тоді ми такі активні, що не один одному голову розбиває. Ми, хлопи, не є теж розумними, коли нам на волі дуже часто за нізащо інше, а тільки за пятинку ліцитують пани і жиди останній кусень грунту. І буває з українськими селянами часто так, як з тим війтом в „Учителі" Франка, що то відповідає тому сільському учителеви, що хоче його просвітити: „Пане, ви нас до школи не тніть!"

Виходить, що український селянин не такий ідеальний, як його змалювала українська література, каже Франко. Виходить, що він темний і заголоканий. Значить, що й не дуже то підхожий матеріял до боротьби за волю і свою державу, чи до оборони та плекання української культури.

Зачав Франко приглядатися критично й українській інтелігенції й півінтелігенції. Заввважив, що та ніби інтелігенція нічого серіозного не читає, а як взагалі що читає, то тільки польські газети і романи. І, річ ясна, здебільша тільки по польськи говорить, включно до духовенства. Про український літературний добробок, а навіть про Шевченка, знає вона дуже мало. Селянином глибше не цікавиться і не знає, ні не розуміє дійсних його потреб, ні його положення. Не знає вона теж нічого про те, що діється на широкім культурнім світі. Не знає, які думки там виринають і що там думають про встановлення кращого суспільного ладу. Знову національно свідомійша частина молоді манифестує свій патріотизм здебільша хіба ношенням широких козацьких шараварів та козацьких шапок, танцюванням коломийки по балях і вечорках та співанням українських пісень. А позатим, каже Франко, оті інтелігенти і півінтелігенти зарозумілі, надуті, вузкоглядні, далекі від правдивого поступу і правдивої европейської культури. Поглянувши критично на цей український провід, Франко налякався. Побачив, що український нарід замучений і розбитий стоїть як паралітик на роздорожі; а тут нема кому його повести.

Шевченко говорив з серця.

Ще перед Франком геніяльний Шевченко теж бачив наші великі хиби і недостачі. Але в нього була на те все дуже ясна і проста розвязка: скинути тиранів і кайдани пірвати. Шевченко, як людина високо ідеалістична, високо гуманна, чуттєва і вибухова, глибоко вірив, що як тільки український нарід визволиться з неволі, як тільки йому засяє сонце волі, то не тільки оживуть степи і озера на Україні як вільні й святі, але зійде теж божа правда, а нарід український стане відразу добрим, патріотичним, праведним, могучим і культурним. Шевченко, як серце України, вірив в якусь надзвичайну, божеську силу, що захована в українськім народі; в таку силу, що як тільки вирветься цей нарід з кайдан неволі, вона відразу перемінить українського раба на цілком іншу, дійсно вільну, благородну і характерну людину. І тому саме для Шевченка було найважнішим, щоб пірвати український нарід до революційної й визвольної боротьби, щоб вражою злою кровю волю окропити.

Франко брав розумово.

Іван Франко теж був революціонер. Але він не вірив, щоб з таким людським матеріялом, який був за його часів на Україні, можна було вибороти волю Україні. Він сумнівався, чи такий нарід, якими були українці в початках його діяльности, якщоб навіть виборов волю, міг-ту волю вдержати. Він навіть таке припускав, що хто знає, чи український, вибровши волю, не нанеслиб українському імені більшої ганьби, ніж будучи в неволі.

З такою народньою масою і з такою інтелігенцією, яка тоді була, годі на думку Франка пориватись до боротьби за волю. Можна пірватися, на його думку, хіба до бунту, але не до боротьби за свою державу. Та в бунтах, каже Франко, ми мали нераз маси людей, що жертвували своє життя. Але щоб добути волю і свою державу, треба не хвилевих бунтарів, а свідомих великої ідеї лицарів. Не буде вільним нарід, каже Франко, що лиже покірно лаби того ворога, що його розбоєм скуває, а зате всю лють проти ворога дусить в собі, або, що ще гірше, виливає її на своїх рідних. Не можна поконати ворога з такими людьми, каже Франко, що супроти ворога покірні, а супроти своїх — непокірні, загорілі і вперті. Не можна добитися волі з такими, каже Франко, що платять покірно податки ворогові, а свому рідному — вивідають кожний цент, що його він заробляє між ними, хоч дає їм за цей цент плодів своєї тяжкої праці. Не можна вибороти волі з такими, каже Франко, що за життя камінням обкидують своїх найліпших синів, щоб потім по смерти тих синів будувати їм памятники з того самого каміння, яким обкидували їх за життя.

Перше й найважніше: Праця для народу.

Який же вихід з цього? Франко радить українцям; заки зведуть остаточну боротьбу за волю з ворогами, що держать їх у фізичній неволі, звести насамперед боротьбу з самим собою, з своєю духовою неволею, з духовим ворогом: рабством. Треба, каже він, переродитися, треба набрати такого революційного духа, що тіло рве до бою, рве за щастя, поступ, волю. А набирати того духа повинна в першу чергу — інтелігенція. І то при помочі праці. І то праці для народу. Щодо цеї вимоги праці для народу, не має у Франка ніяких уступок і ніяких виправдань. Бо інтелігенція ніяк не може відмовитись від такої праці. Франко каже виразно в „Івані Вишенськім", що коли Матір (себто Україна) в небезпеці, коли її треба спасати, ніхто з інтелігенції не має права на спокійне, затишне життя. Коли Матір знаходиться в трагічнім положенні, не сміє і права не має ніякий український інтелігент виправдувати своєї бездільности навіть чорною невдячністю, яку зазнає від свого народу, навіть зневагою, яку зазнає від своїх рідних.

Але треба спершу вчитись.

Та щоб інтелігенції зачати працювати між народом, і народ вчити, треба їй самій чогось навчитися. Щоб вміти вести реальну працю в громадянстві, треба мати дійсне знання. Щоб інших освідомляти, треба спершу самому мати ясний світогляд. Тому треба інтелігенції спершу вчитися, каже Франко, а навчившися, треба вміти ясно, щиро, отверто і просто висказувати свої думки, і то думки оперті в першу чергу на знанню, а не на пустій фантазії.

Згідно з тим Франко взявся сам до серіозної науки. Вивчив добре світові літератури. Вистудіював нові думки про новий суспільний лад у світі. Зачав студіювати старі памятки української культури, як теж збирати приказки і пословиці, себто народню мудрість свого власного народу.

Хто є справжній провідник?

Зачинаючи займати провідне становище в українським народі, він зачав застановлятись над тим, яким повинен бути справжній народній провідник. І прийшов до переконання, що справжній провідник, який дійсно бажає добра свому народові, який хоче визволити його з неволі, в першу чергу не сміє кривити душею, а має говорити правду. І Франко рішив ту правду сказати. І то як українській селянській і робітничій суспільности, так і інтелігенції. І говорив її в численних своїх статтях на політичні, суспільні чи літературні теми, як теж у своїх повістях, оповіданнях, сатирах і віршах.

В імені цеї правди кликав Франко до української інтелігенції:

„Ломіть скалу духової пітьми в народі! Ставайте українські просвічені люди, тисячами, з молотами, і бийте тими молотами в камінь темноти, що придавив український нарід. Але заки станете до праці тисячами, зачинайте ту роботу таки зараз одинцем. Не оглядайтеся один на одного, кожний зачинайте працю від себе і від свого фаху, від своїх спосібностей".

Таке пише він в „Перехресних стежках", наказуючи притім праці памятати на те, щоб у всіх тих поодиноко працюючих була одна думка й одно бажання: вірно послужити свому народові.

(Докінчення на стороні 3-тій)

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

9)

А тимчасом військові осаули в один голос вигукують: кого волить військо і посольство просити на гетманство? — Хмельниченка Юрія! — репетують в один голос і козаки і чернь — найпаче чернь та голота — так пельки й рвуть: а батько його і з домовини сину пораду дасть. А Виговський усе йому в уха надуває: не бер, не бери, небоже, булави — опісля возьмеш, як зовсім козаком будеш...

— Ну, і як же? — не взяв, небога?

— А ми на що? — Ми як заголосимо: не дасьте нам Хмельницького, ми його силою возьмемо! — Ну, і віддали. Вийшов Юрій з світлиці, уклонився раді; взяв булаву й бунчук, та й говорить: нехай буде по вашому: буду гетманом; тільки до зросту я не правитиму військом, а як коли військо виходитиме у похід, я на той час віддаватиму булаву й бунчук Виговському; а як вертатиметься військо — нехай Виговський знов вертає мені булаву й бунчук. На тім і порішили. Тільки жив він, собачий син, той Виговський, не вдоволився одною булавою: треба, бач, йому і гетманство видідити. І видідив таки, вражий син!

— Видідив? — Ах пройда!

— Та як жеж він це змайстрував?

— А от як... Якже — говорить — панове полковники, і ви, панове товариство, як — каже — мені свій титул писати на листах і універсалах на той час, як я на поході буду з вами, а його милость молодий гетман, пан Юрий, зіставатиметься при господі ради своєї науки? — Як мені — говорить — панове, підписуватись? Ні я гетман, ні я полковник, ні писар військовий? — Ач, яку закарлючку загнув, собачий син!

— Істинно загнув, дядьку. А як же товариство та старшина, здорові були, розігнули її?

— Не розігнули, хлопче. Він їх, собачий син, усіх тою карлючкою зачепив, як онто чабан своєю гирлигою за ноги вівці зачіпляє: усіх, собачий син, мов мокрим рядном накрив.

— І дались вони, здорові були, йому у руки?

— Не то що дались, а самі собі, дурні, й петлю завязали.

— Та якже це так, дядечку?

— Та так, хлопче, просто й завязали, щоб вони скисли! Будучи з військом — говорить товариство — ти підписуйся оттак: „Іван Виговський, на той час гетман війська запорозького". — Так у його, у сучого сина, „той час" і по цей час тягнеться.

— Довгенький же його час!

— Воно то так, хлопче, — а булаву, бач, і бунчук так і доси не вернув Хмельниченку, та сам і по цей час гетманує.

— Це, значить, тертого хріну підніс. — Ну, здорові були.

— Та як жеж це посольство йому таке дозволило? — Як усю старшину черва та голота не перебила?

— Що голота та посольство! вони сліпі, не грамотні, мов кроти, що луки та левади копають.

— А ви, дядьки, здорові були, чого гляділи?

— Чого! — звісно: проговили... — Сказано: коли йдеш до вовка на обід, бери пса з собою.

V.

А тимчасом на майдані, мов у Києві на Водохрещі, галас і гомін стояв такий, як на ярманській великдень, що, мабуть, і на небі і за небом було чути.

Звідки повилазили перекупці з засощами, з цибулею, з часником, і москалі з бородами як лопати і з московськими приказками:

Кваси московські —
Козакам запорозьким:
По збанику пити
Во царствії бити.

А другий репетує, аж у вухах лящить:

Збитень гарячий,
К збитню колачик,
Хто збитень петь —
Татарву бєть.

— Пироги подови! кваси грушови, нарочито дешови!

— Еге! — коштували ми ті кваси московські — від одного кухлика світ стане як банька, а люди як мухи.

— Бублики! бублики, солодкі, як пундики!

Бублики з маком,
З особистим смаком:
Хто бублики їстиме,
На гетманстві сидітиме...

А там, коло васюриського куріня, не вгавала бандура, і старечий голос під тренкання струни виводив словами щось капосне:

Тодіж то козаки, поки старую голову
Хмельницького зачували,
Поти і Юрася Хмельниченка за
гетмана почитали;
А як не стало старої голови Хмельницького зачувати,
Не стали і Юрася Хмельниченка за
гетмана почитати...
„Ой, Юрасе Хмельниченку, гетмане молодий!
Не подобалоб тобі над нами козаками
гетманувати,
А подобалоб тобі наші козацькі
куріні підмітати..."

— Ач, старий собака, яку погань верзе!.. Подобалоб йому ту бандуру об його капосну голову поломати, — пробурчав той козарлюга, що „дядьком" величали.

— Мабуть підосланець Виговського.

— Ні, то Гарагуля з Прилук — усюди вештається, куди вітер: у понеділок за Хмельниченка, у вівторок за Тетерю, а в середу за дідька лисого, як та, кажуть, баба, що в середу постила, а кобилу вкрала.

— А вжеж... Ніхто, як того цигана, спитаєш: якої ти, старче, віри, а він: якої вам треба?

Коли довбиш нараз забив „дрібушки".

— Це вже до військового осаули... Час лавами ставовитися.

(Дальше буде).

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Домашній Фронт

Маємо тепер загальну контролю цін по цілій Америці. Це значить, що ціна на більшість товарів в крамниці не може бути більшою від найвищої ціни, що бралася за березень в тій крамниці за той самий предмет.

Ця система загальної контролі цін має завданням стримати зріст коштів прожитку. Звичайно, у воєнний час кошти прожитку стремлять підскочити вгору і наколи це не буде спинено, від того терпітиме багато людей.

Система контролі цін має запобігти тим терпінням, але кожний повинен розуміти головні розпорядження про контролю цін, аби по можливости виконати завдання якнайкраще.

Треба памятати, що є виключення з контролі цін. Наприклад, ціна на деякі продукти не є під контролею, бо вони є сезоновими продуктами і неможливо обрахувати максимальні ціни на них на основі попередніх цін, або в порівнанні з іншими товарами. Головні з тих продуктів є: свіжа риба, морська риба і дичина, свіжі овочі та городовина.

Крім того є ще інші продукти, які згідно з законом про Надзвичайну Контролю Цін, не можуть бути контрольовані, доки не досягнуть вищого рівня цін. До тої групи належать: масло, сир, конденсоване молоко, мука, баранина, птиця, яйці.

Є ще інші виключення, які не мають до діла з риночними, господарськими закупками — часописи, журнали, книжки, вступне до розривкових місць, які не зачислені до товарів, згідно з законом. Але фактом є, що ціни на більшість товарів тепер є під контролею і ця контроля повинна вдатися в Америці — як вона вдалася в Канаді — як певний спосіб запобігти високим коштам прожитку.

Одначе, не треба забувати, що найвищі ціни будуть дещо ріжнитися в ріжних крамницях. Кожний крамар встановляє свою ціну на основі найвищої ціни, яку він вимагав за певну річ у березні. Споживачі повинні бути терпеливими і порозуміватися зі своїми крамарями. Контроля цін накладає на продавців нові тяжкі обовязки і відповідальність.

Також треба мати на увазі те, що контроля цін на послуги, певна праця, що виконується в гаражах, закладах прання, чищення одягу, шевцями, тими, що направляють радіо — увійде в життя щойно після 1-го липня. Оплата за стриження волосся, голення, за послуги в салонах краси не будуть контрольоватися. Ані оплати докторам, зубним лікарям та адвокатам.

Один за другим віддає Америка свої металі на воєнну продукцію. Майже кожний кавалок заліза, сталі, міді, алюмінію, цинку й олова, що маємо, іде на виріб кораблів, літаків, зброї або на інші воєнні цілі. Віддаємо тепер також значну частину запасів дерева на воєнні цілі. Величезна кількість будівельного дерева потрібна для нових військових і морських баз та селищ, так само як для корабле-будівництва.

Населення східнього побережжя перейшло на пайкування газоліни; ніхто не хоче, аби американські моряки ризикували своїм життям для того, щоби хтось мав приємість їздити купатися до моря. Тепер кожний повинен розуміти, що підводні човни „осі" унеможливили доставку газоліни з південно-західних нафтових піль океанськими тенкерами, якими доставлялася газоліна раніше. Те, що дістаємо тепер, є потрібне для багато важніших справ, ніж поїздки для розривки.

Коли американці розуміють потребу, вони роблять те, що треба і роблять добре. Кампанія за збирання паперу була такою успішною, що дала навіть надвишку.

Зі старого паперу виробляються картонові посудини, в яких харчі, амуніція та інші річи відправляється до наших військ за моря. Останньої осени, за браком того матеріялу, фабрики не могли працювати весь час. Тепер запаси збільшились на 50 відсотків, згідно з донесенням бюра індустріяльного збереження при Раді Воєнної Продукції. Якби ми могли з таким же успіхом збирати кавалки металю і гуми, ми моглиб значно зменшити брак обох тих матеріялів.

Бюро Адміністрації Цін вказує, що цукру буде видаватися стільки як тепер і ніхто не дістане більше від інших, не зважаючи на те, як заслужена може бути особа або організація. Поміж недавно відкинутими проханнями про уділення більше цукру, було одно від Червоного Хреста, друге від „Юнайтед Сервис Організейшен"... Доставка залізної руди по Грейт Лейкс до 1-го травня було майже на 24 відсотки більшою, ніж в той самий час тому рік.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

ВІЙНА Й РОДИНА

М. Г. Апел, президент організації „Джуїш Велфер Сосайеті", найстаршої жидівської добродійної організації, що займається спеціяльно родиною, подав оноді до публичного відома факти про вплив війни на родинне життя, заобсервовані не тільки серед жидів, але й інших народів.

Одною з перших проблем, що виринають у родині у звязку з війною, є дитяча злочинність. Заобсервували це вище наперед в Англії.

Та це можна сказати найповажніша проблема. Інші можна назвати менше серіозними; одначе вони неменше важні. Війна створює в родині певні напруження, найголовніші з котрих Апел ділить на пять кляс.

Коли батько або син в армії, а родина покладалася на його зарібок, родина попадає в напруження й непевність. Подібна ситуація виринає, коли молода жінка родить дитину, а удержувати її мусить без помочі чоловіка, котрого забрали до війська.

Через війну наступають поважні пересування в роботі. Неодин дрібний бизнесмен банкротує внаслідок зарядження про першенства („праййорітіс"). Деякі невоєнні продукції зовсім припиняються, внаслідок чого багато робітників тратить роботу.

Коли матір, бажаючи удержувати родину, піде працювати до якогось оборонного промислу, її праця розриває нормальне родинне життя.

Інколи батько примушений взяти роботу поза місцем осідку, себто покинути родину. Буває, що він не може дати дітям і жінці стільки, скільки він міг дати, коли він жив з родиною, на всякий випадок принаймні до часу, поки він полагодить нову ситуацію й спровадить до себе родину.

Деколи війна викликує заломання. Є саме люди, яких фізичний чи умовий стан такий хиткий, що вони не можуть видержати додаткового напруження, що є випливом війни. Деякі такі молоді люди заломалися в армії й були через те з неї усунені. Перед ними стає проблема повороту до давнього або звичайного життя.

На основі розгляду просьб до своєї організації Апел приходить до переконання, що останніми часами розміри числа таких „випадків", викликаних війною, зростає. Це він уважає доказом, що натиск воєнної ситуації на людей ще не досягнув вершка, що повний натиск війни на родину дасться відчути щойно пізніше. Люди, що приходять до публичних агенцій по всяку допомогу, не є зовсім здеморалізованими людьми. Вони мають і засади самовідповідальности, вони мають незалежність і відвагу. Одначе війна скомплікувала дещо їх боротьбу за життя й поставила їх поза межі, до яких сягає їх видержливість.

На погляд Апела, успокоюючим явищем у даній ситуації є те, що настрій громадянства треба признати добрим, бо люди не проявляють нахилу до драматичної допомоги, але нахил до тверезого, спокійного розгляду нових проблєм, що виринають внаслідок війни. Під впливом такого наставлення громадянства й пересічна людина проявляє, інколи зовсім несподівано, чудові признаки гнучкого примінення до нових умовин.

Все таки нові родинні напруження внаслідок війни є, на погляд Апела, досить важними проблемами, щоби ними занялося й громадянство й громадські установи, покликані до розвязування родинних клопотів. Ці установи здіймають з плечей уряду обовязок займатися цими справами. Вага розвязки цих питань виходить з цеї вже доказаної правди, що воєнний настрій народу залежить від настрою родини. З тої причини громадянство повинно дивитися за тим, щоби й вчас війни родина далі функціонувала своїм звичайним нормальним життям. Чи сильніша родина, тим сильніше народ воює проти свого ворога.

ВИЛИВИ РІК У ПЕНСИЛВАНІЇ.—Тисячі людей найшлося без даху в стейті Пенсилванії, де вилляли ріки від уливних дощів в горах. У водах утонуло, як нараховують, 27 осіб. Світлина була знята в місті Редінгу.

ІВАН ФРАНКО...

(Докінчення зо сторони 2-гої)

Що це є освіта?

Взиваючи нести в народ освіту, Франко питає, чи знаємо, що це є освіта? Чи як наші селяни вміє писати і читати, і як перечитає усі книжки „Просвіти" чи видання Качковського чи які інші, чи він вже є освічений? Чи як чоловік скінчить високі школи, чи він є вже освічений. Ні, каже Франко. Життєва освіта — це найважніше. Це те, щоб чоловік привикав жити з людьми, порозуміватися, солідаризуватися. Виплекати оте почуття солідарности (єдности) між людьми — це мета школи. Маючи це на увазі, він каже, що українські селяни жиють на становищі диких у пралісах. Бож чи по селах нема ворожнечі між сусідами за дрібниці, чиж там не панують загальне недовіря, облесливість, брехливість — каже Франко в „Перехресних Стежках".

Нарід хоче праці, а не любови.

„Ідіть в народ!" — відзивається Франко до інтелігенції. Вчіть селянина, щоб мав відвагу станути на вічу і сказати слово про свою нужду, про те, що його болить. Щоб навчитися плавати, не можна стояти на березі й слухати пояснень і промов про плавання, а треба лізти в воду. Щоб навчитися селянській масі, що має рішати про нашу долю, розуміти політичні справи, треба вчитися селянинови на вічах ставити свої домагання і вміти за ті домагання і права постояти перед панами і владою. А треба вчитись постояти, каже Франко, бо ніщо нам, як каже, не прийде задармо. І від нікого не маємо надіятися якоїсь ласки. А справжнім нашим надбанням буде тільки те, що здобудемо своєю працею.

Праця це найважніше у Франка. Тому він остро критикує ту інтелігенцію, що звикла раз у-раз деклямувати про свою велику любов до народу. Праці хоче нарід від нас, а не любови, переконує Франко українських інтелігентів в оповіданню „Хома з серцем і Хома без серця".

Отим Хомою без серця є сам Франко. Обидва Хоми це добрі товариші, добрі українці, чесні люди, які хочуть по щирости послужити свому народові. Хома з серцем таки з переконання виголошує пламенні промови про святу любов до народу, про вдячність, яку ми винні нашому безталанному народові. А Хома без серця сміється з такої мови. І каже нам: не деклямувати про любов до народу, не згадувати навіть і словом про неї, а робити діло розумне, з якого булаб реальна користь для народу.

Ось Хома з серцем виголошує промову на робітничім вічу. Зі слізми малює долю робучого люду, останніми проклонами обкидає кровопійців, тиранів, капіталістів і кінчить соціялістичним могучим закликом, що прийде час, коли обєднаються пролетарі усього світу. Як гураган лунають оплески публики, що бє браво Хомі з серцем. Та трохи пізніше підходить до Хоми з серцем Хома без серця. Хома з серцем питає його, як йому подобалася його промова. А Хома без серця, не звертаючи уваги на запит, питає Хому з серцем, коли він докінчить ту працю, яку зачав на університеті. А потім зачинає критично розбирати його промову і каже: Вибачай, але я мушу виговорити тобі свій жаль, що ти з таким запалом і з такою певністю торочиш отій безкритичній масі такі дурниці. Хома з серцем каже, що цеж його обовязок дати робітникам можність почути повну правду про його положення і про його будуччину, бо його серце крається, як глядить на робітничу нужду. А Хома без серця (Франко) відповідає: „Певно, певно, тільки що ти ані того положення, ані тим менше тої будуччини не знаєш". Ти, братіку, на всьо маєш одну відповідь: читай Маркса і Енгельса. Там уся мудрість. А я читав їх братіку, читав — каже Хома без серця, себто Франко. Читав і не знайшов того, чого шукав. Бо найбільші наші визискувачі і тирани сидять у нас самих. Це наша байдужність, наша дурнота і наша трусливість. Доки вони сидять в нас, доки нами кермують, ніяка переміна на ліпше неможлива.

Шумними словами, вибухами темпераменту можна загнати маси і до вибуху, але до вибуху сліпого, легкодушного, не обчисленого в наслідках і неясного в цілях. І це є злочин, коли, такими вчинками вбивається в маси переконання, що такими вибухами можна дійсно поліпшити долю.

Чи все тільки греміти і лаяти?

Ось так чистив Франко зі своїми товаришами галицький загуменок. Не любили його за ту чистку і за його слова. Хотіли наложити печать на його язик. Та він відповідав, що всім вперекір таки далі буде говорити, що ми сліпців покоління і тому ведуть нас ошуканці й дурні.

Та бували хвилі, коли не ставало вже сили в того Хоми без серця греміти на свій нарід, лаяти його за його тупоумність. Тоді попадав Франко у хвилеву розпуку і як той старозавітний грізний Мойсей плакав на самоті з болю, що така йому припала нещасна доля лаяти ціле життя свій власний нарід і змальовувати його найчорнішими красками. В таких хвилях питав він той свій нарід, чи він хоч знає, чого а його серці повно, чи він знає, як він любить його, любить невимовно. В таких хвилях писав він про свій нарід:

> Ти мій рід, ти дитина моя,
> Ти вся честь моя й слава,
> В тобі дух мій, будуще моє
> І краса і держава.

Хотів бути свому народови тільки — слугою.

В таких хвилях розмовляв Франко як старозавітний Мойсей з Єговою, кажучи, що в народі є мільйони дітей, є ріжні народи, і всіх їх він гріє і любить, але для Мойсея - Франка досить — одного його власного народу. І тому одному народови хоче він бути слугою і то тільки з любови і туги, не вимагаючи від нього ні кадил, ні похвали, ні пошани, а приймаючи за те навіть невдячність, наругу і рани.

Боротись — значить жить.

Ось допевра така праця і така любов зробили цілковитий переворот серед галицьких українців. Висміваний досі галицький „діялект" заяснів при помочі Франка міццю духа і огнем любови, краси і сили. Зачала відроджуватися ціла нація. І ставати культурною в європейськім значінні. Зачав витворюватися в Галичині перший тип українця-соборника. Зачав пропадати ідеал старого покоління, зображений Гушалевичем у пісні „Мир вам браття", а зачала прийматися ідея Франка, що лиш боротись — значить жить. І то боротись, як каже Франковий Мирон:

> Лиш за високе діло,
> За волю люду...
> За хліб для бідних, за добро
> обдертих.

І то боротись не так, щоб спалахнути і перестати, але боротись в розумнім найкращі козацької традиції:

> Або лягаєм головами,
> Або вибєм ворогів.

„Ще не вмерла і не вмре".

Ось так зачало виростати нове покоління, для якого ідеалом, стає Франковий — цілий чоловік. Це той, що розуміє силу духа і науки, що не миряється з неправдою і неволею, що гордо стоїть і не коряться, що радше гине як зрадже, це той, кого бій ще манить, в кого кров живо кипить. Вічний революціонер Франка, це той модерний лицар, якого прихід він підготовлював і якого бачив уже у своїй уяві живим, коли з вірою в велике будуче українців писав:

> Довго нас недоля жерла,
> Досі нас наруга жре,
> Та ми крикнім: „Ще не вмерла,
> Ще не вмерла і не вмре".

ПОДОРОЖІ ЛІТАКАМИ ЗМЕНШИЛИСЬ НА 50%

НЮ ЙОРК. — Таке подає звіт з летунського поля „Ля Ґвардія Філд" в Ню Йорку. Подорожний рух з того летунського поля є на половину менший, ніж був минулого року в тому самому часі.

ВИМИРАННЯ ГРЕЦЬКОЇ НАЦІЇ

БЕЙРУТ. — Положення в Греції під оглядом харчів дуже тяжке. В лютім і березні згинуло в околицях Атен 100,000 людей. Коли зза границі не дійде більша поміч в харчах, грекам грозить вимертя.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БРІДЖПОРТ, ПА.

Союзовці в допомогу державі.

Відділ 383 У. Н. Союзу в Бріджпорт закупив на організаційних нарадах, в суботу дня 23. травня, Воєнних Бондів на суму $7,00.7, а члени цього відділу бондів на загальну суму $10,000.

Основано за почином цього відділу — **Комітет Продажі Державних Бондів** в склад якого входять: уряд відділу 383, греко-католицька парохія та Товариство Горожан.

Бонди закуплено через Українське Будівельно-Позичкове Товариство в Філядельфії.

Реферат про організаційні справи та бонди — виголосив головний контрольор У. Н. Союзу д-р В. Галан.

Головний радний У. Н. Союзу С. Слободян закликав до організаційної роботи.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З життя С. У. А.

Пересуваються світові події одна по другій, як сцени на екрані. Приковують нашу увагу; стають предметом розмов, вплітаються в зміст буденного життя. Кожного дня радіові заповідачі, чи великі наголовки ґазет переносять нас в місця, про які багато з нас ніколи не чули, сотки і тисячі миль від себе віддалені, де відбуваються змаги світових потуг, де вирішується доля народів.

І в обличчі цих великих історичних подій міняється суспільне і навіть родинне життя, міняються погляди. Серед нас також помітні зміни у громадськім житті. Багато людей думає, що праця в наших організаціях зовсім непотрібна, бо не має тепер цілі, та що треба зложити руки та чекати, що дальше буде.

Та ці думки зовсім мильні. Бо організації потрібні і тепер. Адже на наших очах творяться організації, для виконування ріжних завдань, звязаних з війною. Певно, що групки не мають рації існувати, але організації, що обєднують і приняті та признані усім громадянством, повинні існувати. Бо влада має спосіб звертатись до людей, коли хочить про виконання ріжних обовязків і при помочи організацій лекше і краще можна виконати ці обовязки.

Праця по організаціях повинна бути спрямована відповідно до потреб нашої держави Америки. Як пр. поміч Ч. Х., закупно державних бондів, піддержка ріжних фондів, звязаних з війною. Завданням організацій є піддержувати мораль, так важну у теперішній хвилі, між своїми членами, та обзнакомляти їх, в який спосіб можуть причинитись до осягнення скорої перемоги Злучених Держав. Так і в часі війни перед організаціями лежать завдання.

Коли є мова про обєднуючі організації, то в першу чергу треба згадати за Союз Українок. Це відомо, що там де функціонують відділи С. У. А. там жінки співпрацюють з Ч. Х. і збираються жертви при ріжних оказіях родинних, чи публичних на Ч. Х. Наші членки свідомі своїх обовязків відносно своєї прибраної батьківщини.

Філядельфія, яка все належала до найкраще зорганізованих осередків, не звільняє кроку. Відділи С. У. А. ведуть працю на зовні і внутрі. Бо розуміють, що організація, щоб належно сповняла громанські обовязки мусить бути внутрі здорова і сильна. Тому у нас перейшов сезон в повнім руху. Тепер як закінчення його відділи С. У. А. під проводом Окружної Ради уладжують „День Жінки" на площі Сестер Василіянок в Факс Чейз. Це свято має бути рівнож манифестацією і виявом нашої готовости на кожний поклик нашої держави. Свято відбудеться в неділю 31. травня. Програма не довга, але старанно підготовлена. Сподіємось, що філядельфійське громадянство оцінить працю жіноцтва і численно загостить на це свято.

Олена Штогрин.

СТРІЧА ГЕРОЯ БИТВИ З БОКСЕРОМ. Підчас церемоній „Дня: Я є американець" у Ню Йорку стрінулися зо собою лютенант Джан Болклі, „герой москітових човнів", та чемпіон боксу, Джов Луис, котрий там виголосив промову.

Чужинці й Військова Служба

Майор генерал Луїс Б. Герші оголосив, що неграмадяни з спів-воюючих країн, які тепер мешкають в Злучених Державах і які були визнані відповідними до військової служби, мають до вибору — служити в збройних частинах рідної країни, або вступити до військ Злучених Держав.

Поборовий реєстрант, який походить з спів-воюючої країни, що має взаємну військову умову зі Злученими Державами, може подати аплікацію про вступ до збройних частин тої спів-воюючої держави в місцевій комісії, яка клясифікувала його. Якщо його зараховано до кляси, яку тепер покликають до служби в збройних частинах Злучених Держав, він дістане наказ зявитись для призначення на найближчий поклик місцевої комісії. По закінченні фізичного огляду на військовій розподільній стації, його повернуть до місцевої комісії, а донесення про нього буде направлено через Заряд Побору Рекрутів до відповідної співоюючої держави. Ця держава відповість Зарядові Побору Рекрутів чи годиться прийняти згаданого реєстранта до своїх збройних частин.

Якщо реєстрант не зявиться до розподільної стації тої спів-воюючої держави, тоді місцева комісія, в якій він зареєстрований, накаже йому зявитись за призначенням до збройних частин Злучених Держав коли прийде його черга. Якщо він зявиться і буде принятий спів-воюючою державою, його місцева комісія зарахує його до кляси II. Бі, як „необхідну людину" у воєнній програмі.

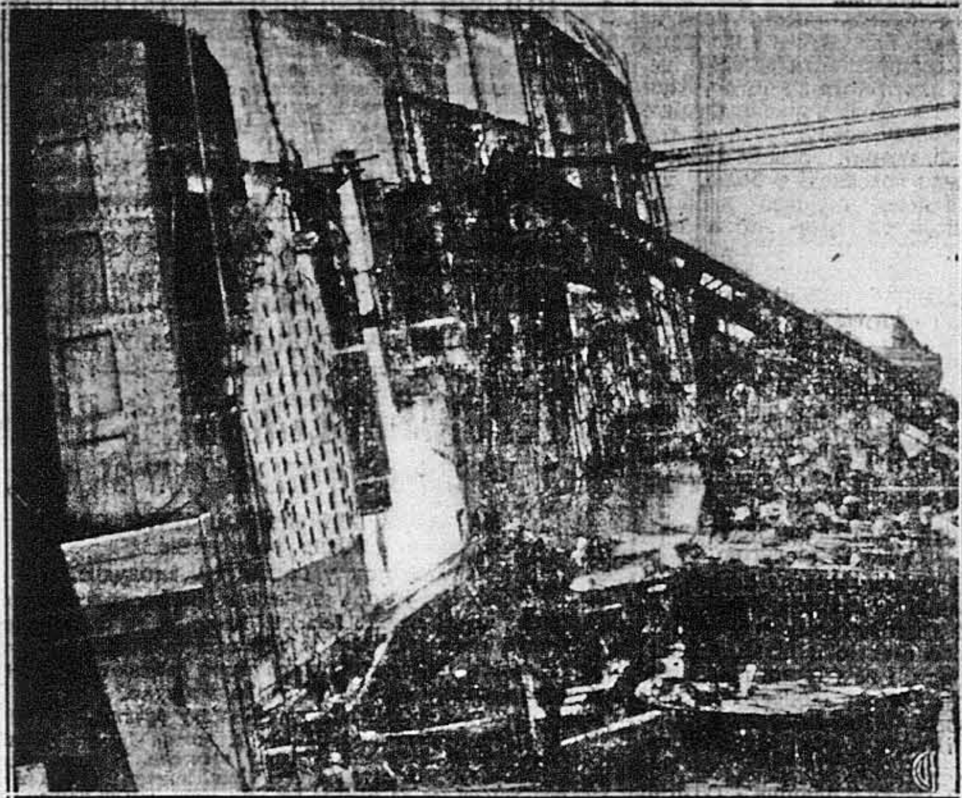
В додатковому списку подано такі категорії країн в залежности від їх відношення до Злучених Держав в теперішній війні:

Ворожі: Німеччина (включаючи Австрію), Італія, Японія.

Спів-воюючі: Велика Британія і Північна Ірляндія та її заморські посілости, включаючи Індію та Бурму; Союз Совєтських Соціялістичних Республик; Хіна, Австралія, Бельгія, Канада, Коста Ріка, Куба, Чехословакія, Домініканська Республика, Ел Салвадор, Греція, Ґватамала, Гаїті, Гондурас, Люксенбург, Голяндія, Нова Зеляндія, Нікараґва, Норвеґія, Панама, Польща, Союз Південної Африки, Югославія.

Невтральні: Афганістан, Альбанія, Арґентина, Болівія, Бразилія, Болгарія, Чілія, Колюмбія, Данія, Еквадор, Айрі, Єгипет, Естонія, Фінляндія, Франція та посілости, Угорщина, Ісляндія, Іран, Ірак, Латвія, Ліберія, Князівство Ліхтенштайн, Мексико, Литва, Мароко, Монако, Палестина і Транс-Йордан, Параґвай, Перу, Портуґалія і посілости, Румунія, Князівство Савді Арабія, Еспанія, Швеція, Швайцарія, Сирія і Лебанон, Тайланд (Сіям), Туреччина, Ураґвай, Венецуеля.

Горожане Злучених Держав: громадяни Злучених Держав; особи, які не є громадянами Злучених Держав, але які звязані сталою присягою з Злученими Державами, так як певні тузємці з Ґвам та Филипинських Островів.

ТАКИ БУДУТЬ ПІДНОСИТИ „НОРМАНДІ". — Урядники американської воєнної фльоти тепер переконані, що бувший французький корабель „Норманді", що був перехрещений на „Лафаєта", може бути назад випростований та відданий на службу як помічний корабель воєнної фльоти. Вступні роботи до цього великого діла вже почато з того, що з його чердаку забирається всі надбудови. Світлину знято з нюйорських доків.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи".

Число відділу ....

Імя й назвище ....

Стара адреса ....

Нова адреса ....

Пошта ....

ТАРЗАН, ч. 572. Кріза.

Більшість піратів відмовилась пристати до повстання Тарзана. Вони були переконані, що це Тарзанови не вдасться.

Але деякі таки до нього пристали. Їх наклонив Алі. З тим малим гуртом Тарзан почав відбивати напасників.

А в міжчасі увільнені невільники почали лебедіти: „Ми не маємо зброї. Що нам по волі? Ми пропащі!"

„Ваші ланцюхи! Ті ланцюхи на ваших руках, які колись вязнили вас, тепер можуть бути вашою зброєю в боротьбі за волю.